

สัมมาสติ

สัมมาสติ แปลว่า ความระลึกชอบ อันความระลึกนั้น มักพูดกันเช่นว่า ระลึกถึง คือนึกขึ้นมาคิดถึงบุคคล เหตุการณ์ หรือแม้วัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางทีความระลึกถึงเป็นไปในทางไม่สงบต่าง ๆ เพราะก่อให้เกิดภาวะเป็นตนว่า ความโกรธแค้นซึ่งเคียดจนถึงใจกำลังประทัดประตารกันให้ย่อยยับลงไป บางทีความระลึกถึงเป็นไปในทางสงบต่าง ๆ เพราะก่อให้เกิดภาวะ เป็นตนว่า ความมีมิตรภาพไมตรีจิต ความประนีประนอมยอมปรนแก่กันและกัน ความช่วยเหลือกันและกันให้เกิดความสุขความเจริญ ความระลึกถึงอย่างแรกมิใช่ เป็นสัมมาสติ แต่เป็นมิชฉาสติ ส่วนความระลึกถึงอย่างหลังเป็นสัมมาสติ ความระลึกชอบ ในฐานะที่เราทั้งหลายตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่ ต่างก็เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสัตว์โลกชนิดที่มีปัญญาสูงมาโดยกำเนิด ทั้งยังได้รับการศึกษาส่งเสริมปัญญาให้ให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้นไปอีก ก็ควรที่จะมีความระลึกชอบ คือใช้ปัญญาระลึกโดยรวมคอบ ไม่ลู่อ่านาจหรือตั้งคั้นไปค้วยอำนาจความโลภโกรธหลง ซึ่งจะเป็นเหตุให้พบเหตุผล เป็นเครื่องแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นส่วนตัวทั้งที่เป็นส่วนรวมได้ดียิ่ง ความพบเหตุผลที่ถูกของคั้งนี้แหละเป็นคัวปัญญา ซึ่งเป็นผลที่มุ่งหมายสำหรับแก้เหตุการณ์ทั้งหลาย ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า สัมมาสติและปัญญาต่างก็คองอาศัยกันและกัน ในที่นี้สมสัมมาสติขึ้นเป็นประธาน เพราะมุ่งหมายว่าเป็นข้อสำคัญในหน้าที่เตือนใจให้ใช้ปัญญา แทนที่จะใช้อารมณ์และกิเลสแก่กันและกัน ทุกๆ คนต่างก็มีปัญญาอยู่ค้วยกันแล้ว อาจแจะยังงเผลอปัญญาไปบางเพราะขาดสัมมาสติเท่านั้น จะควรระลึกอย่างไรจึงเป็นสัมมาสติ และจะระลึกอยงนั้นไคหรือ

ขอแกลงขอหังก่อนว่า ทุกคนระลึกให้เป็นสัมมาสติได้ เพราะเป็นเรื้องของจิตใจที่อาจน้อมจิตใจให้คิดไปไค จึงขอแแต่เพียงว่า ขอให้หม่อมจิตใจคิดไปในทางสงบเท่านั้น โดยพยายามระงับคัมจิตใจที่เราอนไม่สงบลงเสีย คังจะลองแนะแนวคิคดู ที่จะนำไปสู่สัมมาสติ

๑. เราทั้งหลายเป็นอะไรกัน ถ้าคิคค้วยความโกรธ ก็จะได้ค้าคอว่า เป็นศัตถุกัน โกรธเกลียดคู้กัน ซึ่งจะคองเอาชนะกันให้ไคแมค้วยการใช้กำลังประทัดประการกัน ถ้าคิคค้วยจิตใจที่สงบก็จะได้ค้าคอว่า เราเป็นพี่น้องกัน รวมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ใคยวกัน หรือแมรวมเกิดแก็ เจ็บ คาย ค้วยกัน บรรพบุรุษศตริของเราไคเสียสละทุกอยงรักษาสถาบันต่างๆ ของชาติไทยไว้ให้แก็เรา เราทั้งหลายจึงเหมือนอยู่ในครอบครัวใคยวกัน ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ก็เป็นเหมือนเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นตาเป็นยาย เป็นปู่เป็นย่า เป็นน้าเป็นอา ผู้ที่เป็นเด็กกกว่า ก็เหมือนอยงเป็นลูกเป็นหลาน ที่เป็นชั้นใคยวกัน ก็เป็นเหมือนอยงเป็นที่เป็นน้องกันหังนั้น ไม่ใช่ใครที่เอน ความระลึกไคอยงนี้จะทำให้จิตใจออนโยนลงจะทำให้เกิดความคิคที่ประรองคองกัน สมคิรสมานกันขึ้น

๒. เราทั้งหลายกำลังจะทำอะไรกันแ แต่ค้อมค้วยความโกรธ ก็จะได้ค้าคอว่า เราจะคองไม่ยอมกันเด็กชาติ จะคองบังคั้นเอาสิ่งนี้เราคองแจะ หรือจะไปแจะเป็นค้อมค้วยค้อมค้วยไค

ขึ้นมาได้ถึงบุคคล เหตุการณ์ หรือแม้กระทั่งสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางทีความระลึกถึงเป็นไปในทางไม่สงบ
ต่าง ๆ เพราะก่อให้เกิดภาวะเป็นต้นว่า ความโกรธแค้นซึ่งเคียดจนถึงใจกำลังประทัดประหาร
กันให้ย่อยยับลงไป บางทีความระลึกถึงเป็นไปในทางสงบต.งๆ เพราะก่อให้เกิดภาวะ เป็นต้นว่า
ความมีมิตรภาพไมตรีจิต ความประนีประนอมยอมปรนแก่กันและกัน ความช่วยเหลือกันและกันให้
เกิดความสุขความเจริญ ความระลึกถึงอย่างแรกมีใจเป็นสัมมาสติ แต่เป็นมิชฌาสติ ส่วนความระลึก
ถึงอย่างหลังเป็นสัมมาสติ ความระลึกชอบ ในฐานที่เราทั้งหลายทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ ต่างก็เกิดมาเป็น
มนุษย์ ซึ่งเป็นสัตว์โลกชนิดที่มีปัญญาสูงมาโดยกำเนิด ทั้งยังได้รับการศึกษาส่งเสริมปัญญาให้
ให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้นไปอีก ก็ควรที่จะมีความระลึกชอบ คือใช้ปัญญาระลึกโดยรอบคอบ ไม่ดูอำนาจ
หรือถึงกันไปควยอำนาจความโลภโกรธหลง ซึ่งจะเป็นเหตุให้พบเหตุผล เป็นเครื่องแก้ไขเหตุการณ์
ต่างๆ ทั้งที่เป็นส่วนตัวทั้งที่เป็นส่วนรวมได้คี่ง ความพบ เหตุผลที่ถูกของทั้งนี้แหละ เป็นตัวปัญญา
ซึ่งเป็นผลที่มุ่งหมายสำหรับแก้เหตุการณ์ทั้งหลาย ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า สัมมาสติและปัญญา
ต่างก็ของอาศัยกันและกัน ในที่นี้ถกสัมมาสติขึ้นเป็นประธาน เพราะมุ่งหมายว่าเป็นข้อสำคัญในหน้าที่
เตือนใจให้ใช้ปัญญา แทนที่จะใช้อารมณ์และกิเลสแก่กันและกัน ทุกๆ คนต่างก็มีปัญญาอยู่ด้วยกันแล้ว
อาจแจะยังเผลอปัญญาไปบ้างเพราะขาดสัมมาสติเท่านั้น จะควรระลึกอย่างไรจึงเป็นสัมมาสติ
และจะระลึกอย่างนั้นได้หรือ

ขอแถลงข้อเท็จจริงก่อนว่า ทุกคนระลึกให้เป็นสัมมาสติได้ เพราะเป็นเรื่องของจิตใจที่อาจ
น้อมจิตใจให้คิดไปได้ จึงขอแต่เพียงว่า ขอให้น้อมจิตใจคิดไปในทางสงบเท่านั้น โดยพยายามระงับ
ดับจิตใจที่เราร้อนไม่สงบลงเสีย ดังจะลงแนแนแนวนคติที่ จะนำไปสู่สัมมาสติ

๑. เราทั้งหลายเป็นอะไรกัน ถ้าคิดควยความโกรธ ก็จะโคคำตอบว่า เป็นศัตรูกัน โกรธ
เกลียดกัน ซึ่งจะต้องเอาชนะกันให้ได้แม้ด้วยการใช้กำลังประทัดประการกัน ถ้าคิดควยจิตใจที่สงบ
ก็จะโคคำตอบว่า เราเป็นพี่น้องกัน รวมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เดียวกัน หรือแม้รวมเกิด
แก่ เจ็บ ตาย ทั่วกัน บรรพบุรุษสตรีของเราได้เสียสละทุกอย่างรักษาสถาบันต่างๆ ของชาติไทย
ไว้ให้แก่เรา เราทั้งหลายจึงเหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ก็เป็นเหมือนเป็นพ่อ
เป็นแม่ เป็นตาเป็นยาย เป็นปู่เป็นย่า เป็นน้าเป็นอา ผู้ที่เป็นเด็กกว่า ก็เหมือนอย่างเป็นลูกเป็น
หลาน ที่เป็นชั้นเดียวกัน ก็เป็นเหมือนอย่างเป็นที่ เป็นน้องกันทั้งนั้น ไม่ใช่ใครที่ไหน ความระลึกได้
อย่างนี้จะทำให้จิตใจอ่อนโยนลงจะทำให้เกิดความคิดที่จะปรองคองกัน สมัคสมานกันขึ้น

๒. เราทั้งหลายกำลังจะทำอะไรกันแน่ ถ้าตอบควยความโกรธ ก็จะโคคำตอบว่า เราจะ
ต้องไม่ยอมกันเด็ดขาด จะต้องบังคับเอาสิ่งที่เราต้องการ หรือจะไม่ยอมให้ทุกอย่างตามที่ใครรับ
การเรียกร้อง แม้ด้วยการใช้กำลัง แต่ถาคิดควยจิตใจที่สงบ ก็จะมองเห็นว่า เราทั้งหลายต่างก็เป็น
ญาติกันทั้งหมด มีใจใคร่ที่ไหน ควรที่จะผ่อนปรนกัน สมมติว่าตอนความต้องการของต.ม.บาง

(โปรดพลิก)

เหมือนอย่างว่าคนละครั้งหนึ่ง พวกฝ่ายต่างใดต่างเสียด้วยกัน เพราะการที่ตึงตันเอาแต่ใจของตน ฝ่ายเดี๋ยวนั้นยากที่จะตกลงกันได้ หลักของความสามัคคีประการหนึ่งก็คือ ความที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือเอาใจเราไปใส่ใจเขา แต่จะต้องทำใจให้สงบเสียก่อน จึงจะเกิดความคิดผอมปรนประนีประนอมดังกล่าวได้

๓. เราทั้งหลายกำลังมุ่งอะไรเพื่ออะไร สิ่งที่มีมุ่งนั้น ถ้าไม่ขัดกันก็ไม่เกิดปัญหาขัดแย้ง แต่ถาขัดกันก็เกิดปัญหาขัดแย้ง แต่ก็จะต้องมีจุดมุ่งหมายว่าเพื่ออะไร เมื่อมีจุดที่มุ่งหมายเป็นอันเดียวกัน เช่น เพื่อชาติ ก็หน้าที่ทุกฝ่ายจะพากันเสียสละประโยชน์สุขส่วนตน เพื่อส่วนรวมคือ ชาติ อันหมายถึงประชุมชนทั้งหมดพร้อมทั้งสถาบันทั้งหลายของชาติ ควบสันติวิธี พยายามหาทางปฏิบัติ โดยสันติวิธีที่จะไพบรรลุถึงจุดที่มุ่งหมาย ทุกๆ คนยอมรวมอยู่ในชาติ ต่างเป็นกำลังของชาติ ดังที่เรียกกันว่า "พลเมือง" จึงต้องรักษาตนเองไว้ให้ดีด้วยกัน การที่จะมาทำลายกันเองลงไป เท่ากับเป็นการทำลายกำลังของชาตินั้นเอง ทำให้ชาติอ่อนกำลังลง และเราทั้งหลายต่างก็มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ ผู้ทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรม เป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงสุด ปรากฏว่าพระองค์ทรงมีพระราชวิถกทวงโยเป็นอันมาก ทรงมีพระมหากรุณาแผ่ไปอย่างยิ่ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่น่าจะรุนแรงขึ้นเพียงใด ความทุกข์อย่างหนักก็ย่อมจะเกิดขึ้นในพระราชหฤทัยเพียงนั้น จึงหน้าที่ทุกๆ ฝ่ายจะรำลึกถึงพระมหากรุณา และปฏิบัติผอมปรนแก่กัน ควบมุ่งประโยชน์แก่ประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม เป็นที่ตั้ง และระลึกถึงพระศาสนาซึ่งสอนให้ใช้สัมมาสติ กล่าวคือว่า ทุกศาสนาย่อมสอนให้ใช้สัมมาสติทั้งนั้น

แนวคิดทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นแนวคิดที่ขอเสนอแนะแก่ทุกๆ คน ทุกๆ ฝ่าย ขอให้ทุกคน ทุกฝ่ายพากันขบขึง คิดรำลึก ถึงจะต้องใช้เวลาสักหน่อย ก็ยังดีกว่าการทำอะไรลงไปด้วยความผลุนผลัน ขอให้อารมณ์ที่ตึงเครียดผอมคลาย ขอให้จิตใจสงบ และคิดรำลึกตามแนวที่เสนอแนะ หรือแม้แนวอื่นที่จะนำไปสู่ความพบเหตุผลที่ดีกว่า ย่อมจะได้สัมมาสติและปัญญา ในอันที่จะแก้ไขผอมปรนนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการรวมกัน โดยสวัสดิ์.

พระสงฆ์ไทย

๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๖